

słowacji, w których przedstawił rozgromienie grupy hitlerowskiej Armii „Centrum” dowodzonej przez marszałka Schörnera, w czym u boku Armii Radzieckiej wzięła również udział II Armia WP. Książkę zamykają zaś wspomnienia ppłka Henryka Huberta, o sytuacji w Sudetach przed 15 laty. Na końcu książki zamieszczono kilka fotografii mających charakter dokumentalny.

Jerzy Kozeński

„VÁM PODĚKOVÁNÍ A LÁSKU VÁM”. Filosofická fakulta v Brně k 15. výročí osvobození ČSR Sovětskou Armádou. Redigoval Artur Závodský. Praha 1960, Statni Pedagog. Naklad., s. 306, tabl.

Pracownicy naukowcy Wydziału Filozoficznego Uniwersytetu w Brnie wydali z okazji 15-lecia wyzwolenia Czechosłowacji spod okupacji hitlerowskiej obszerną pracę zbiorową, na którą złożyło się kilkanaście rozpraw poświęconych zagadnieniu wyzwolenia kraju i jego sytuacji w r. 1945 oraz dziejom Uniwersytetu w l. 1938—1960. Autorami poszczególnych rozpraw są wyłącznie pracownicy Wydziału Filozoficznego Uniwersytetu Brneńskiego, a redaktor tomu profesor Artur Závodský jest prodziekanem tego Wydziału

Część pierwszą książki otwiera artykuł Františka Hejla zatyt. Z boje za svobodu. Autor, uczestnik walki wyzwolenczej, przedstawia na podstawie własnych doświadczeń oraz analizy zebranego materiału w trzech rozdziałach poszczególne etapy tej walki. W rozdziale pierwszym — politykę czeskich partii politycznych przed i po Monachium oraz charakteryzuje obozy, Berana — Hachy i Beneša z jednej strony, a obóz KPCz z drugiej. Realizacja hasła KPCz, jak akcja sabotażowa i walka czynna oraz przygotowanie i wybuch Słowackiego Powstania Narodowego, to treść dalszych rozdziałów artykułu.

František Mainuš przedstawił w następnym artykule sytuację radzieckich jeńców wojennych zgrupowanych w obozach na terenie Czechosłowacji. Warunki, jakie hitlerowcy stworzyli tym jeńcom, były jak najgorsze, ale to nie zламаło ich woli walki. Byli oni wspomagani przez miejscową ludność czechosłowacką.

W kolejnym szkicu pt. Ruda armada — osvoboditelka Zdenek Konečný scharakteryzował podstawę przyjaźni, jaką społeczeństwo czechosłowackie darzyło Armię Czerwoną, widząc w niej nie tylko wyzwolicielkę spod jarzma faszystowskiego, ale przede wszystkim gwaranta lepszej przyszłości. Tradycje przyjaźni dwóch słowiańskich narodów są długie, a fakt wyzwolenia przyniósł spełnienie dążeń do związania losów narodów Czechosłowacji ze Związkiem Radzieckim. Szkic ten jest fragmentem większej całości przygotowywanej do druku.

Jaroslav Batušek omówił z kolei w obszerniejszym artykule odzwierciedlenie wyzwolenia Republiki Czechosłowackiej w czeskiej poezji i prozie w minionym piętnastolecu. Materiał przedstawiony przez autora jest bardzo obszerny i obejmuje, oprócz prac zbiorowych i almanachów 63 wydane tomy poezji i 47 tomów prozy. Poeci reagowali na wydarzenia natychmiast, stąd też w pierwszym okresie po wyzwoleniu przeważają zbiory poezji, natomiast w późniejszych latach — prozaicy. Artykuł uzupełniony jest nazwiskami literatów oraz tytułami ich dzieł poświęconych wyzwoleniu.

Uzupełnieniem powyższego jest następny artykuł, którego autorem jest Jaroslav Burian, omawiający odzwierciedlenie wyzwolenia Czechosłowacji w twórczości pisarzy radzieckich. Artykuł jest także opatrzony indeksem obejmującym 33 pozycje. Rok 1945 znalazł także swoje odbicie w czechosłowackiej plastyce, co jest z kolei przedmiotem szkicu Zdenka Kudělki.

Kształtowaniem się nowego czeskiego języka literackiego, dostosowanego do współczesnych wymogów nowego czytelnika doby socjalizmu, zajął się w obszernym, specjalistycznym artykule Milan Jelinek. Jak wynika z wywodów autora,

język czeski wzbogacił się o duży zasób nowych wyrazów, wzbogaconą została także jego frazeologia; w obydwu dziedzinach widoczny jest wpływ języka rosyjskiego.

Pierwszą część książki zamyka studium Lubomira Novy'ego o przewycięzaniu masarykizmu w świadomości czechosłowackiej inteligencji. Autor przedstawił ten proces w poszczególnych etapach rozwoju historycznego: na etapie walki z faszyzmem, na etapie przerastania rewolucji narodowo-demokratycznej w rewolucję socjalistyczną i wreszcie w okresie końcowym budowy podstaw socjalizmu w ČSRS. Autor oświetla krytycznie także błędy dogmatyzmu popelniane w okresie walki ideologicznej. Walka ta była częścią składową rewolucji kulturalnej dokonującej się w kraju.

Wszystkie artykuły tej części książki zaopatrzone są w streszczenia rosyjskie oraz niemieckie lub angielskie.

Część druga zbioru poświęcona jest dziejom Wydziału Filozoficznego Uniwersytetu Brneńskiego od początku okupacji do r. 1960. Opracowania zawarte w tej części książki są bardzo szczegółowe i obrazują działalność zakładów i katedr Wydziału z wyliczeniem wszystkich profesorów pracujących na poszczególnych katedrach oraz prac wydanych na Wydziale od początku jego powstania aż po r. 1960. Omówiono tutaj także organizację oraz zasoby biblioteki Wydziału. Czynnici katedr sławistycznych przedstawił V. Machek, katedr historycznych Fr. Jordan i Fr. Hejl, zakład archeologii scharakteryzował Fr. Kalousek, a katedry marksizmu-leninizmu Jaroslav Šabala. Omówiono także katedrę dziejów filozofii, katedrę psychologii i pedagogiki oraz historii nauki. Wszędzie odnotowano datę zorganizowania katedry, specjalizację i osiągnięte wyniki badawczonaukowe. Na Wydziale istnieją poza omówionymi także katedry filologiczne, jak anglistyka, germanistyka, romanistyka oraz kultury starożytnej, którym poświęcono ostatnie szkice tej części książki.

Całość zamyka obszerny indeks pracowników naukowych poszczególnych katedr Wydziału oraz bogata część ilustracyjna, w której znajdujemy wiele fotografii o charakterze dokumentalnym.

Jerzy Kozeński

HISTORICA II. Les sciences historiques en Tchécoslovaquie, Istorické nauki v Českoslovačce, Historical Sciences in Czechoslovakia. Historische Wissenschaften in der Tschechoslowakei, Nakladatelství Československé Akademie Věd, Praha 1960.

Nakładem Czechosłowackiej Akademii Nauk oddano do rąk zagranicznego czytelnika drugi już z kolei numer wymienionego wyżej rocznika. Podobnie jak i pierwszy zeszyt, którego krótkie omówienie zamieszczono na łamach „Przeglądu Zachodniego” nr 2/1960, numer II przynosi zestaw cenniejszych artykułów z zakresu różnych dyscyplin czechosłowackiej wiedzy historycznej. Powodując się troską udostępnienia tych prac jak najszerszemu gronu odbiorców, zespół redakcyjny, przy zachowaniu dotychczas stosowanych tłumaczeń na język francuski, angielski i niemiecki, wprowadził również tłumaczenia na język rosyjski.

Serie artykułów zapoczątkowuje w jęz. francuskim praca Bohumila Soudského podsumowująca dotychczasowe wyniki badań archeologicznych nad okresem neolitu, którego szczególnie liczne relikty odkryto w czasie prac wykopaliskowych na terenie miejscowości Bylany, w okolicach Kutnej Hory w Czechach wschodnich. Artykuł ilustrowany jest szeregiem wykresów i zdjęć.

Josef Dobíáš zamieszcza w tłumaczeniu niemieckim nowo opracowaną i rozszerzoną rozprawę na temat siedzib Markomanów. Rozprawa ta w swej pierwotnej wersji ogłoszona została przez „Český časopis historický” w r. 1937. Ze względu